# ایران

■ سال بیست و هفتم ■ شماره ۷۷۹۸ ■ سه‌شنبه ■ ۲۳ آذر ۱۴۰۰ ■ ۹ جمادی الاول ۱۴۴۳ ■ ۱۶ صفحه

■ قیمت درتهران و البرز ۲۰۰۰ تومان / دیگر استان‌ها ۱۵۰۰ تومان ■ Tuesday ■ 14 Dec 2021

در گفت‌وگوی تلفنی آیت‌الله رئیسی و محمداف بررسی شد

## تدابیر ایران و ترکمنستان برای تقویت روابط ترانزیتی

در صفحه سیاسی بخوانید

نوید کیا و مجیدی؛ ستاره‌هایی از دوران بازیگری تا مربیگری

## بازی محبوب‌ها

در صفحه ورزشی بخوانید

گزارش «ایران» از چرایی افزایش ۱۸ درصدی قیمت خودرو

## ضربه ۱۷۰ هزار میلیارد تومانی دولت قبل به صنعت خودرو

- دبیر انجمن سازندگان قطعات خودرو در گفت‌وگو با «ایران»: خودروسازان فقط به قطعه سازان، حدود ۳۶ هزار میلیارد تومان بدهی دارند که از گذشته باقی مانده است

۶

در جلسه ستاد هماهنگی اقتصادی دولت اعلام شد

## وضعیت قابل قبول ذخایر کالاهای اساسی و دارو

۲

رئیس ستاد کل نیروهای مسلح عنوان کرد

## کاهش سوءتفاهم‌ها با امارات و عربستان

۲

پس از دستور رئیس جمهور در جریان سفر استانی به فارس صورت گرفت

## آغاز طرح ساماندهی بین‌الحرمین شیراز

۱۲

گفت‌وگو با محسن اسلام‌زاده درباره مستندش با موضوع مرکز نگهداری زنان کارتن‌خواب

## اینجا ته خط است؟

۱۵

سفر به افغانستان؛ سرزمین رازها- بخش چهارم

## جنگ و صلح در کابل

۱۰

علی محمدی/ایران

«ایران» از نحوه تأمین اعتبار تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری گزارش می‌دهد

## تحقق مطالبه ۱۴ ساله پرستاران در ۱۴۰۱

۷

رئیس سازمان برنامه و بودجه لایحه بودجه ۱۴۰۱ را کالبدشکافی کرد

# جزئیات یارانه ۱۲۰ هزار تومانی

■ بودجه نهاد ریاست جمهوری شامل تجمیع ردیف‌هایی مثل معاونت حقوقی، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ستاد مبارزه با قاچاق مواد مخدر و ردیف‌های دیگر بوده و با توجه به این موضوع بودجه نهاد، کاهشی است

معاون اقتصادی رئیس جمهور:

بودجه ۱۴۰۱ به نفع تولیدکنندگان و صادرکنندگان است

۵ و ۶

«ایران» از اتهامات و خبرسازی‌های برخی جریان‌های شکست خورده سیاسی علیه بودجه ۱۴۰۱ گزارش می‌دهد

## مانع‌تراشی در راه آوار برداری

۳

گلستان جعفریان نویسنده و پژوهشگر حوزه دفاع مقدس در گفت و گو با «ایران» تشریح کرد

## تلخ و شیرین خاطره نگاری دفاع مقدس

۹

## کنترل دور باطل «دستمزد، تورم، استقراض» با بودجه ۱۴۰۱

یادداشت

محمد کهندل

اقتصاددان و مدرس دانشگاه

برخی هجمه‌هایی که به‌لایحه بودجه ارائه شده توسط دولت سیزدهم می‌شود را باید ناشی از جوسازی‌های رسانه‌ای و نگاه‌های سیاست زده دانست. باید بودجه ارائه شده را بیرون از این غبارهای سیاسی که کارکردی جز القای ناامیدی ندارند با نگاهی فنی و تخصصی مورد بررسی قرار داد و صدای بلند افرادی که با این بودجه، منافع خود را در خطر می‌بینند نباید مانع توجه به تحولاتی که این بودجه در اقتصاد کشور رقم می‌زند، شود. از جمله این تحولات پیامد مثبت این بودجه بر افزایش خرید مردم و کنترل تورم در سال‌های آینده است.

یکی از دلایل مهم افزایش نرخ تورم طی سال‌های گذشته پدیده‌ای تحت عنوان انتظارات تورمی بوده است. به‌همین دلیل هم دولت سیزدهم تلاش کرد در رابطه با لایحه‌ای که برای سال ۱۴۰۱ تقدیم می‌شود انتظارات تورمی تشدید نشود. موضوع افزایش دستمزدها نیز در همین راستا مطرح شده است. در واقع اگر دستمزدها متناسب با تورم افزایش یابد دوپدیده افزایش قیمت و افزایش انتظارت تورمی را درپی خواهد داشت که در این صورت عملاً کارکنان دولت از افزایش حقوق بی‌بهره خواهند شد و نتیجه این افزایش را در معیشت‌شان احساس نمی‌کنند. این آگاهی باعث شد دولت سیزدهم این سیکل باطل را تا کندی متوقف کند که اتفاق مبارکی است و باید از آن تقدیر شود.

به‌عبارت دیگر همواره برنامه ریزان و تصمیم گیران در تدوین بودجه‌های سالانه ثبات اقتصادی را دنبال می‌کنند پس نباید سیاست‌گذاری‌ها به سمتی سوق داده شود که تورم زا باشد. افزایش قیمت‌ها بویژه در بخش دستمزدها باید منجر به حذف انتظارات تورمی و یا کمرنگ کردن آن باشد. لایحه بودجه ۱۴۰۱ نیز با همین رویکرد تنظیم شده است. به‌طور مشخص افزایش دستمزد کارکنان دولت دارای سقف و کف تعیین شده است یعنی حقوق‌های پایین‌تر مشمول افزایش بیشتری خواهند شد. در حالی که اگر به‌صورت یکسان تمامی دستمزدها افزایش می‌یافت این افزایش‌ها متوجه بازار بود و سهم اقشار کم درآمد بخوبی دیده نمی‌شد. همچنین تورم ناشی از افزایش دستمزدها منتج از تقاضای واقعی نیست بلکه انتظاراتی است که از طریق افزایش نقدینگی متوجه طرف تقاضا می‌شود در حالی که در بودجه سال آینده به‌طور مشخص علاوه بر کنترل انتظارات تورمی حمایت جدی و واقعی از گروه‌های کم درآمد صورت گرفته است. در واقع دولت تلاش کرده مانع تبعات مخرب چنین سیاست‌هایی شود. دور باطل افزایش دستمزد متناسب با تورم منجر به کسری بودجه، استقراض از بانک مرکزی و در نهایت رشد نقدینگی می‌شود که هرگز به صلاح کشور، کارکنان و کارمندان نیست. آنچه در بودجه به‌عنوان سند مالی یک ساله دولت درج می‌شود باید به نفع همگان و متناسب با شرایط فعلی کشور باشد. یادمان نرود آنچه در سال‌های گذشته در نظام حقوق و دستمزد کشور رخ داده است، افزایش‌های بی‌ضابطه، خلق نقدینگی‌های افسارگسیخته، چاپ پول و افزایش پایه پولی و در نهایت تورم بوده است، اتفاقی که پیش‌بینی می‌شود با متوقف کردن سیکل معیوب گذشته توسط دولت آیت‌الله رئیسی، بزودی و در سال‌های آینده پیامدهای مثبتش را خواهید دید.

## بازیگری آژانس در نقشه راه امریکا

یادداشت

حمیدرضا موسوی

کارشناس مسائل بین الملل

علی‌رغم همکاری‌های گسترده و صادقانه ایران با آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای، این نهاد در هماهنگی کامل با دولتمردان امریکایی در قبال موضوعات ایران مواضعی غیرمستقل و سیاسی دارد. امریکا در تلاش است تا با استفاده از آژانس، برنامه هسته‌ای ایران را محدود و ایران را وارد چالش سیاسی با آژانس کند.

از زمان خروج امریکا از برجام در اردیبهشت ۹۷، امریکا و اروپایی‌ها هیچ‌کدام از تعهدات خود را ذیل برجام برای رفع تحریم‌ها انجام نداده‌اند و ایران با مسأله تحریم‌ها مواجه بوده است. با وجود این، امریکا و تروئیکای اروپایی همواره تلاش داشته‌اند که آژانس، ایران را تحت فشار قرار دهد تا همچنان نظارت‌های فراپادمانی ذیل برجام را اجرا کند.

برای مثال تحت فشار طرف‌های غربی در خرداد ۹۹، شورای حکام قطعنامه‌ای علیه ایران صادر کرد و ایران را به سنگ‌اندازی در بازرسی‌های آژانس متهم کرد.

در این راستا، ایالات متحده در بیانیه خود در جلسه شورای حکام در تاریخ ۴ آذر امسال و در آستانه مذاکرات ۴+۱، اعلام کرد: «ما عمیقاً از اینکه ایران اجرای مفاد پروتکل الحاقی خود را متوقف کرده است، نگران هستیم. این موضوع به‌طور منفی بر توانایی آژانس برای ارائه تضمین معتبر از عدم وجود مواد و فعالیت‌های هسته‌ای اعلام نشده در ایران تأثیر می‌گذارد... مسائل پیش روی آژانس در صورت عدم همکاری ایران، از جمله در مورد موضوعات مطرح شده در دستور کار برجام، بویژه احیای تداوم دانش در (سایت تسا) کرج، شورای حکام چاره‌ای جز تشکیل جلسه فوق‌العاده قبل از پایان سال جاری برای رسیدگی به بحران نخواهد داشت.»

■ **تقاضا برای نظارت‌های فراپادمانی**

این در حالی است که ایران کاملاً در چهارچوب تعهدات خود رفتار کرده است. در چهارچوب معاهده منع اشاعه هسته‌ای (NPT)، کشورها فقط متعهدند که در قالب توافق جامع پادمانی با آژانس، نظارت‌های پادمانی را اجرا کنند. بنابراین، این نهاد حق دارد تنها نظارت‌های پادمانی را از ایران مطالبه کند. براساس برجام، ایران در مقابل توقف برخی تحریم‌ها، نظارت‌های فراپادمانی را نیز پذیرفت، اما امریکا پس از مدتی با خروج خود از برجام، ایران را تحت فشار حداکثری قرار داد و شدیدترین نظام تحریمی را علیه ایران اجرا کرد.

ایران تا مدت‌ها پس از خروج امریکا از برجام همچنان به تعهدات برجامی خود پایبند بود، اما با مشاهده عدم عزم طرف‌های غربی برای انجام تعهداتشان و بر اساس بند ۳۶ برجام، تعهدات خود ذیل این توافق را کاهش داد.

یکی از نظارت‌های فراپادمانی آژانس ذیل برجام، دوربین‌هایی بود که در کارگاه ساخت قطعات سانتریفیوژ تسا در کرج نصب شده بود. با گذشت بیش از دو سال از خروج امریکا از برجام و عدم تحقق وعده سایر اعضای برجام در مورد رفع تحریم‌ها، ایران مطابق ماده ۶ قانون اقدام راهبردی مجلس برای لغو تحریم‌ها و در راستای اقدام به کاهش تعهد متقابل به دلیل عدم پایبندی طرف‌های غربی به تعهدات برجامی خود، باید در تاریخ ۵ اسفند ۱۳۹۹ تمامی نظارت‌های فراپادمانی را متوقف می‌کرد. با این حال ایران تا پیش از حمله پهپادی عوامل اسرائیلی به این سایت و خرابی و نابودی دوربین‌ها، به‌طور کاملاً داوطلبانه اجازه می‌داد همچنان تصاویر دوربین‌ها ضبط شوند. علی‌رغم حمله پهپادی اسرائیل به کارگاه تسا در کرج، ایران همچنان ضبط داوطلبانه تصاویر در سایر مکان‌ها را ادامه می‌دهد.

گروسی در مصاحبه‌ها و صحبت‌های خود بارها تکرار کرده که آژانس طرف مذاکره برجام نیست ولی وجودش برای راستی‌آزمایی‌ها ضروری است، اما همچنان به جای محکوم کردن اقدام اسرائیل که باعث خرابی دوربین‌های نظارتی شد، دائماً درخواست نظارت‌های فراپادمانی از جمله نصب دوربین‌های جدید و ادامه ضبط تصاویر در کارگاه تسا را مطرح می‌کند.

این در حالی است که ایران با توجه به خروج امریکا از برجام و براساس کاهش متقابل تعهدات خود مطابق برجام، دیگر تعهدی برای انجام نظارت‌های فراپادمانی ندارد و چنین اقداماتی را داوطلبانه انجام می‌دهد. درخواست آژانس برای نصب مجدد دوربین‌ها در کرج، علی‌رغم حملات اسرائیل به این مکان نشان از سیاسی‌کاری آژانس و پیروی از طرف‌های ناقض عهد در برجام است.

■ **نقشه راه امریکا و بازیگری آژانس**

نقشه راه امریکا این است که به وسیله آژانس و بدون رفع تحریم‌ها و انجام تعهدات خود ذیل برجام، ایران را وادار کند که تعهدات برآمده از توافق سیاسی برجام را انجام دهد. بیانیه امریکا در نشست شورای حکام در آستانه مذاکرات ۴+۱ با تیم مذاکره‌کننده دولت جدید، مؤید چنین تلاشی از سوی امریکاست. همچنین عملکرد گروسی دبیرکل آژانس، نشان می‌دهد که این نهاد در نقشه راه طراحی شده از سوی امریکا در حال حرکت است.

گروسی تنها چند روز پس از سفر شهریورماه خود به تهران به منظور جلب رضایت طرف‌های ایرانی در دولت جدید برای حفظ ادامه اجرای داوطلبانه برخی نظارت‌های فراپادمانی برجامی، با انتشار گزارشی ایران را به عدم همکاری متهم کرد. رافائل گروسی در بیانیه خود گفت: «تصمیم ایران مبنی بر ممانعت از دسترسی به تأسیسات تولید سانتریفیوژ در کرج مغایر با مفاد توافق اخیر ایران و آژانس است.» در حالی که مقامات ایرانی تأکید دارند توافقی برای دسترسی به این سایت انجام نشده بود و تحقیقات درباره حادثه خرابکاری در این سایت همچنان در حال انجام است، این اقدام آژانس تلاشی سیاسی برای ایجاد هزینه در افکار عمومی جامعه جهانی و در راستای نقشه راه امریکا بود تا بلکه بتواند دوباره از ایران امتیازی برجامی را اخذ کند.

مصداق دیگری برای تأیید بازیگری سیاسی آژانس مطابق خواست امریکا، سفر گروسی در ۲۶ مهر به واشنگتن در پاسخ به نامه باب‌مندرز رئیس کمیته روابط خارجی سنای امریکا بود که از گروسی خواسته بود برای ارائه اطلاعات درباره ایران به واشنگتن سفر کند.

در جریان این سفر گروسی با آنتونی بلینکن، جیک سالیوان و کمیته روابط خارجی سنای امریکا دیدار کرد و طرف‌های امریکایی خواسته‌های خود را مطرح کردند.

گروسی در مصاحبه با اندیشکده استیمسون گفت: «به واشنگتن سفر کرده‌ام، تا اینجا به دولت (امریکا) توضیحاتی دهم و البته مطلع شوم که آنها چه انتظاراتی دارند. من فکر می‌کنم تعاملات کنگره مهم است.» این درحالی است که مقصر اصلی در عدم اجرای نظارت‌های برجامی توسط ایران، عملکرد سیاستمداران امریکا و متحدان آن از جمله اسرائیل است.

■ **جمع‌بندی**

سیاستمداران امریکا تلاش دارند نقشه راه جدیدی ترسیم کنند تا بدون رفع محسوس تحریم‌ها، ایران وارد چالش سیاسی با آژانس شود و دانش و توانایی هسته‌ای ایران تا جای ممکن به عقب رانده شود. با این حال آژانس حق ندارد از ایران تقاضا کند که نظارت‌های فراپادمانی را که ذیل توافق سیاسی برجام قرارگرفته است اجرا کند. همکاری صادقانه ایران با آژانس و اجرای داوطلبانه برخی نظارت‌های فراپادمانی نباید با درخواست‌های فزاینده سیاسی و غیرفنی آژانس همراه شود. آژانس اگر صادقانه می‌خواهد فنی و غیرسیاسی بودن خود را ثابت کند، به جای اعمال فشار سیاسی به ایران، باید عوامل اصلی برهم خوردن نظارت‌های آژانس و توافق برجام، یعنی امریکا و اسرائیل را مورد بازخواست قرار دهد.

## تمرکز دولت سیزدهم بر صادرات غیر نفتی

یادداشت

احسان قمری

اقتصاددان

روز ملی صادرات و مراسم تقدیر از صادرکنندگان برتر و نمونه در حالی برگزار شد که کارنامه تجارت خارجی کشور در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ بیانگر نزدیک شدن ارزش تجارت کالایی کشور به رقم تجارت سال ۱۳۹۷ است. از کل ارزش تجارت خارجی کالای کشور طی شش ماهه نخست سال جاری حدود ۸/۲۱ میلیارد دلار مربوط به صادرات و ۱/۲۳ میلیارد دلار نیز مربوط به واردات بوده است. این ارقام نشان از کسری تراز تجاری کالایی به میزان ۳/۱ میلیارد دلار دارد که البته در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته که کسری تراز تجاری کالایی ۴/۳ میلیارد دلار بود، کسری و توان بالاتر درآمدهای صادراتی برای تأمین ارز مورد نیاز واردات کشور را نشان می‌دهد. رشد ۶۱ درصدی صادرات و دستیابی به ارزش ۸/۲۱ میلیارد دلار در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ در حالی رقم خورده است که صادرات ۴/۲۳ میلیارد دلاری کشور در مدت مشابه سال ۱۳۹۷ با کاهش ۵/۱۰ درصدی به ۹/۲۰ میلیارد دلار در شش ماهه اول سال ۱۳۹۸ و با کاهش ۳۴ درصدی به ۶/۱۳ میلیارد دلار در شش ماهه نخست سال ۱۳۹۹ رسیده است. لذا علی‌رغم رشد ۶۱ درصدی در شش ماهه نخست سال جاری هنوز ارزش صادرات کشور از رقم سال ۱۳۹۷ به میزان ۶/۱ میلیارد دلار کمتر است. این نکته را نباید فراموش کرد که فراز و فرودهای تجارت خارجی کشور طی شش ماهه نخست سال جاری حدود ۸/۲۱ میلیارد دلار مربوط به صادرات و ۱/۲۳ میلیارد دلار نیز مربوط به واردات بوده است. این ارقام نشان از کسری تراز تجاری کالایی به میزان ۳/۱ میلیارد دلار دارد که البته در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته که کسری تراز تجاری کالایی ۴/۳ میلیارد دلار بود، کسری و توان بالاتر درآمدهای صادراتی برای تأمین ارز مورد نیاز واردات کشور را نشان می‌دهد. رشد ۶۱ درصدی صادرات و دستیابی به ارزش ۸/۲۱ میلیارد دلار در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ در حالی رقم خورده است که صادرات ۴/۲۳ میلیارد دلاری کشور در مدت مشابه سال ۱۳۹۷ با کاهش ۵/۱۰ درصدی به ۹/۲۰ میلیارد دلار در شش ماهه اول سال ۱۳۹۸ و با کاهش ۳۴ درصدی به ۶/۱۳ میلیارد دلار در شش ماهه نخست سال ۱۳۹۹ رسیده است. لذا علی‌رغم رشد ۶۱ درصدی در شش ماهه نخست سال جاری هنوز ارزش صادرات کشور از رقم سال ۱۳۹۷ به میزان ۶/۱ میلیارد دلار کمتر است. این نکته را نباید فراموش کرد که فراز و فرودهای تجارت خارجی کشور طی سه سال اخیر، ناشی از تحریم‌های ظالمانه علیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و همچنین شیوع ویروس کرونا از اواخر سال ۱۳۹۸ بیشتر متوجه بخش صادرات کشور بوده است.

بی‌شک بازگشت روند رو به رشد صادرات غیر نفتی به مسیر اولیه خود ناشی از چند متغیر اثرگذار و در کنار آن چند فعالیت مهم در این حوزه بوده است که به صورت خلاصه به آنها اشاره می‌شود:

■ **۱.افزایش کیفیت کالاهای صادراتی**

یکی از مهمترین مشکلات حوزه صادرات غیر نفتی در سال‌های اخیر صادرات کالاهای خام و با ارزش افزوده پایین بوده که این مسأله موجبات افزایش میزان صادرات غیر نفتی از نظر وزنی و عدم تناسب میان ارزش کالاهای صادراتی و وزن کالاها را به همراه داشته است. خوشبختانه با تلاش‌های انجام شده از سوی جامعه صادرکنندگان در شش ماهه نخست سال جاری صادرات کشور رشد ۲۵ درصدی در ارزش واحد صادراتی را شاهد بوده که در نهایت ارزش هر تن کالای صادراتی به ۳۶۳ دلار رسیده که این رقم در سال‌های گذشته کمتر از ۳۰۰ دلار بوده است. نکته مهم اینکه کالاهای وارداتی کشور از ارزش واحد وارداتی بالایی برخوردار بوده و بیانگر این است که ساختار واردات کشور براساس کالاهای نهایی و مصرفی بوده که اثر چندانی در تولید صادراتی و اثرگذاری بر چرخه تجارت خارجی کشور ندارد. براساس آمار موجود، ارزش هر تن کالای وارداتی در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰، ۱۲۰۸ دلار بوده است که بیانگر شکاف زیاد بین ارزش واحد صادراتی و وارداتی بوده که در نهایت با توجه به اینکه بخشی از کالاهای وارداتی در تولید کالاهای صادراتی مورد استفاده قرار می‌گیرد، قدرت رقابت‌پذیری صادرات ایران را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد، لذا تلاش در جهت افزایش کیفیت کالاهای صادراتی در این راستا می‌باشد. نکته مهم در این بخش، اینکه اگر ارزش هر تن کالای صادراتی معادل ارزش واحد وارداتی و با ارزش افزوده بالاتر بود، کل ارزش صادرات کشور، طی شش ماهه نخست می‌توانست به جای ۸/۲۱ میلیارد دلار، معادل ۴/۷۲ میلیارد دلار باشد.

■ **۲.کاهش تمرکز مقاصد صادراتی**

هرچند تمرکز مقاصد صادراتی کشور بیش از مبادی وارداتی است اما طی شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ نسبت به مدت مشابه سال‌های گذشته تمرکز صادراتی کشور کاهش و در مقابل تمرکز مبادی وارداتی افزایش یافته است. بر اساس آمار موجود، سهم پنج مقصد صادراتی از ۷۷ درصد در شش ماهه اول سال ۱۳۹۹ به ۲/۷۳ درصد در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۰ کاهش یافته است.

■ **۳. اختصاص بخش عمده واردات به کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای مورد نیاز صنایع کشور**

تأمین نهاده‌ها و مواد اولیه مورد نیاز صنایع کشور، همواره محرک رشد تولید و صادرات بوده است. در شش ماهه نخست سال جاری ارزش واردات کالاهای واسطه‌ای به ۷/۱۶ میلیارد دلار و کالاهای سرمایه‌ای به ۸/۲ میلیارد دلار بالغ گردید که از رشدی ۴۱ و ۲۷ درصدی نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۹ برخوردار می‌باشد. هر چند ارزش واردات کالاهای واسطه‌ای در مقایسه با شش ماهه نخست سال ۱۳۹۷ در سطحی بالاتر قرار گرفته اما در خصوص واردات کالاهای سرمایه‌ای لازم است تلاش‌های بیشتری صورت پذیرد. در نهایت به نظر می‌رسد برای توسعه صادرات غیر نفتی نیازمند همت جمعی و تمرکز سیاستگذاری در مجموعه‌ای واحد هستیم که بی‌شک اقدامات لازم از سوی دولت در این خصوص انجام شده است. تمرکز دولت بر صادرات غیرنفتی به عنوان پیشران توسعه همه‌جانبه کشور و تلاش در جهت رشد تراز مثبت تجاری کشور به عنوان یک اصل پذیرفته شده و همه مجموعه‌های اثرگذار در این خصوص حرکت می‌کنند. البته لازم است نظام تصمیم‌گیری در حوزه صادرات غیرنفتی براساس تصمیم‌سازی کارشناسانه و استفاده از نظرات و دیدگاه‌های کلیه بخش‌های خصوصی و دولتی شکل گرفته و اولین گام در این مسیر احیای شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی در ذیل اصل ۱۲۷ یا ۱۳۸ قانون اساسی بوده تا در یک فضای کارشناسی در خصوص رفع موانع و مشکلات فراروی صادرات غیرنفتی تصمیم‌سازی و در نهایت تصمیم‌گیری، ابلاغ و اجرای مصوبات صورت پذیرد.